Lakivaliokunta

viite: HE 187/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle syyteneuvottelun käyttöalan laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Asiantuntijalausunto, Poliisihallitus

1. Miten syyteneuvottelua on sovellettu tähän mennessä alaikäisten osalta?

Poliisihallituksella ei ole tietoa, että syyteneuvottelua olisi sovellettu alaikäisten osalta.

2. Alaikäisten asema syyteneuvottelussa

Syyteneuvotteluprosessissa on toteuduttava EU:n lapsidirektiivin ja lapsen oikeuksien sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Lapsen asema rikosprosessissa ei voi heiketä, valittiin asiaan rikosprosessin edetessä syyteneuvottelu tai tällä hetkellä tavanomaiseksi kutsuttu rikosprosessin eteneminen. Syyteneuvottelussa on otettava huomioon esitutkintalain 4 luvun 7 §:n mukaisesti lapsen ikä ja kehitystaso ja kohdeltava lasta tai nuorta iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Syyteneuvotteluprosessin valintamahdollisuuden epääminen vain lapsen tai nuoren iän perusteella ei nähdä kannatettavaksi.

Lapsen tai nuoren kohtaaminen esitutkinnassa ei asetu eri asemaan valittiin prosessissa sitten syyteneuvottelumenettely tai perinteinen rikosasian laadinta esitutkintapöytäkirjaksi ja täten asiakirjan toimitus syyteharkintaan arvioitavaksi. Lapsi tai nuori kuullaan esitutkinnassa hänen ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti kummassakin prosessissa.

Nuorilla epäillyillä on tutkimustiedon perusteella kaksin- tai kolminkertainen riski tehdä vääriä tunnustuksia aikuisiin epäiltyihin verrattuna. Poliisin tehtävänä on selvittää nuorten tekemäksi epäiltyjen rikosten esitutkinnassa riittävällä tavalla rikolliseen toimintaan houkuttelua, painostamista tai pakottamista. Nuorten tunnustukseen ei syyttäjän ja tutkinnanjohtajan pitäisi nojata liikaa tehdessään ratkaisua syyteneuvotteluun ryhtymisestä.

Tarvittaessa esitutkinnassa on määrättävä lapselle tai nuorelle esitutkintalain 4 luvun 8 § mukaisesti edunvalvoja, mikäli rikosasiassa on tarvetta valvoa lapsen tai nuoren etua edunvalvojan välityksellä. Syyteneuvottelumenettelyn käyttäminen ei voi olla suoraan velvoite edunvalvojan käyttämiseen rikosprosessissa, vaan edunvalvojaa on syyteneuvottelumenettelyssä haettava vain, mikäli tapauskohtainen harkinta edunvalvojan päätöksentekoa edellyttää. Iän ja kehitystason mukainen lapsen oma puhevalta ja huoltajan kuuleminen ovat ensisijaisia toimenpiteitä. Lapsen ja hänen huoltajansa suostumus syyteneuvottelun käyttämiseen on ensisijainen tapa käynnistää syyteneuvottelumenettely.

Viranomaisten tehtävänä on huolehtia, että lapsen etu tulee rikosprosessissa huomioiduksi. Syyttäjän tehtävänä on käynnistää tai olla käynnistämättä syyteneuvottelumenettely ja mikäli suostumusten osalta on epäselvyyttä, ratkaisee syyttäjä tapauskohtaisen harkinnan mukaan tilanteen.

Syyteneuvottelumenettelyn käyttäminen rikosprosessi voidaan nähdä monella tapaa lapsen eduksi. Kasvatuksellisesta näkökulmasta syyteneuvottelumenettelyssäkin tulee keskustelevia viranomaiskontakteja (lapsen kuulustelu esitutkinnassa, syyteneuvottelu syyttäjän kanssa) lapsen tai nuoren kanssa. Syyteneuvottelumenettelyyn on asetettu nopea rikosasian läpivientiaika (tunnustamisoikeudenkäynti on pidettävä 60 päivän kuluessa asian vireilletulosta), jolloin asiaan ei joudu palaamaan uudelleen lapsen tai nuoren näkökulmasta pitkän ajan kuluttua. Syyteneuvottelumenettelyyn ryhtyminen perustuu rikoksesta epäillyn rikosasian selvittämishalukkuuteen, jolloin sekä rikoksesta epäilty että asianomistaja saavat tietoonsa prosessissa molempien osapuolten tapahtumakuvaukset tutkittavasta rikoksesta esitutkinnan aikana. Poliisi ei ehdota syyteneuvottelun käyttämistä rikosasiassa syyttäjälle, ellei rikosasian tunnusmerkistöä ja sitä tukevaa näyttöä ole arvioitu soveltuvan syyteneuvottelumenettelyyn, menettelyn tukevan lapsen etua ja lisäksi, että asianomistajan oikeusturva säilyy menettelyssä. Syyteneuvottelun on edistettävä asian käsittelyä. Rikosasian kokonaisarviointi ratkaisee poliisin ja syyttäjän välisen yhteistyön kautta syyteneuvotteluun ryhtymisen. Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaisesti viranomaisten harkintavelvollisuutta syyteneuvottelun käynnistämiseksi kasvatetaan.

Syyteneuvottelun käyttäminen olisi mahdollistettava myös lapsen tai nuoren ollessa asianomistaja tai rikoksesta epäilty syyteneuvottelun käyttöalaan kuuluvissa rikosasioissa. Lasten tai nuorten välisissä rikosasioissa syyteneuvottelun käyttäminen olisi oltava yhtä mahdollista kuin rikosasioissa, joissa osalliset ovat eri eri-ikäisiä. Syyteneuvottelumenettelyyn ryhtyminen perustuu rikoksesta epäillyn tahtoon selvittää rikosasiansa ja poliisin tehtävänä on varmistaa epäillyn kertomuksen ja asiassa hankitun näytön perusteella rikosasian soveltuminen syyteneuvotteluun. Viranomaisten tehtävään sisältyy mm. arvio siitä, onko nuorelle rikoksesta epäillylle määrättävä rikosasiassa puolustaja. Lapsen ja nuoren aseman kehittäminen rikosprosessissa olisi jatkossa kohdistuttava myös syyteneuvottelumenettelyyn tavanomaisen rikosprosessin lisäksi.

Anna-Riina Korteniemi, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.03.2026 klo 11:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

LaV@eduskunta.fi
Poliisihallituksen esikunta

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi